

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

GRUPY PRZEDSIĘBIORSTW
W POLSCE W 2009 R.

ENTERPRISE GROUPS
IN POLAND IN 2009

*Statistical
Information
and Elaborations*

Informacje
i opracowania
statystyczne

Warszawa 2011

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

GUS – Departament Przedsiębiorstw
CSO – Enterprise Department

kierujący
supervisor

Katarzyna Walkowska – dyrektor Departamentu
director of the Department

zespół:
team

Danuta Cybula, Jacek Kotowski, Anna Piotrowska

Przetwarzanie danych
Data processing

Centrum Informatyki Statystycznej
Statistical Computing Centre

Okładka
Cover

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment

ISSN 2082-7873

Publikacja dostępna w Internecie
Publication available on the Internet

www.stat.gov.pl
www.stat.gov.pl

PRZEDMOWA

Publikacja *Grupy przedsiębiorstw w Polsce w 2009 r.* jest pierwszym opracowaniem prezentującym szeroki zakres informacji na temat zjawiska organizowania się przedsiębiorstw w grupy oraz wyniki działalności grup przedsiębiorstw w Polsce.

Źródłem prezentowanych danych są wyniki rocznego badania grup przedsiębiorstw prowadzonego na formularzu GP – Sprawozdanie statystyczne dla grup przedsiębiorstw. Wprowadzając to badanie w Głównym Urzędzie Statystycznym, korzystano z metodologii dotychczas wypracowanej wspólnie przez Eurostat i OECD. Celem badania jest dostarczenie informacji o skali zjawiska organizowania się polskich przedsiębiorstw w grupy, kraju pochodzenia kapitału, różnorodności struktur grup przedsiębiorstw, ich wielkości, rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej oraz uzyskiwanych przez nie wynikach finansowych.

Publikacja składa się z trzech części poprzedzonych wprowadzeniem. Część pierwszą stanowią uwagi metodologiczne zawierające definicje wykorzystywanych w opracowaniu podstawowych pojęć dotyczących grup przedsiębiorstw, podstawy prawne funkcjonowania grup przedsiębiorstw oraz zakres podmiotowy i przedmiotowy badania. W części drugiej zaprezentowano wyniki działalności grup przedsiębiorstw w Polsce w 2009 roku. Uzupełnieniem są szczegółowe tablice zawarte w części trzeciej.

Dyrektor
Departamentu Przedsiębiorstw

Katarzyna Walkowska

Warszawa, styczeń 2011 r.

PREFACE

The publication entitled “Enterprise groups in Poland in 2009” is the first study providing a broad scope of information on the phenomenon of enterprises’ organising into groups, and the results of groups’ activities in Poland.

The source of the presented data are the results of the annual survey concerning enterprise groups, prepared on the GP (EG) form – The statistical report for enterprise groups. The survey was introduced by the Central Statistical Office with the use of methodology developed jointly by Eurostat and OECD. It aims at providing information on the scale of the phenomenon among Polish enterprises concerning their organising into groups, the countries of origin of their capital, the diversity of enterprise groups structures, their sizes, the type of business activity conducted, and the financial results achieved by them.

The publication is composed of three parts preceded by a preface. Part one contains methodological notes with definitions of the basic terms concerning enterprise groups, the legal bases for the functioning of those groups, and the scope and content of the study. Part two presents the performance of enterprise groups in Poland in 2009. Detailed tables included in part three supplement the present study.

*Director
of the Enterprise Department*

Katarzyna Walkowska

Warsaw, January 2011

SPIS TREŚCI

CONTENTS

Przedmowa.....	3
<i>Preface</i>	
Wprowadzenie	7
<i>Introduction</i>	
Uwagi metodologiczne.....	8
<i>Methodological notes</i>	
Wyniki badania – synteza	26
<i>Results of surveys – synthesis</i>	
Podsumowanie	41
<i>Summary</i>	

TABLICE

TABLES

	Tablica <i>Table</i>	Strona <i>Page</i>
Podmioty należące do grup przedsiębiorstw według pozycji w grupie i kraju pochodzenia kapitału.....	1	43
<i>Entities belonging to enterprise groups by position in the group and country of origin of capital</i>		
Podmioty krajowe należące do grup przedsiębiorstw według pozycji w grupie i sekcji PKD.....	2	44
<i>Domestic entities belonging to enterprise groups by position in the group and NACE section</i>		
Grupy przedsiębiorstw według typów grup i sekcji PKD	3	45
<i>Enterprise groups by type of group and NACE section</i>		
Pracujący w grupach przedsiębiorstw według klasy wielkości grupy i sekcji PKD	4	46
<i>Persons employed in enterprise groups by class of the size of the group and NACE section</i>		
Grupy przedsiębiorstw według typów grup i liczby pracujących	5	47
<i>Enterprise groups by type of group and number of persons employed</i>		
Grupy przedsiębiorstw według typów grup i wartości kapitału własnego	6	47
<i>Enterprise groups by type of group and the value of share equity</i>		
Wybrane dane ze skonsolidowanych bilansów według sekcji PKD grup przedsiębiorstw	7	48
<i>Selected data from consolidated balance sheets by NACE section of enterprise group</i>		
Wybrane dane ze skonsolidowanych bilansów według typów grup przedsiębiorstw	8	50
<i>Selected data from consolidated balance sheets by type of enterprise group</i>		
Wybrane dane ze skonsolidowanych rachunków zysków i strat według sekcji PKD grup przedsiębiorstw	9	51
<i>Selected data from consolidated profit and loss accounts by NACE section of enterprise group</i>		
Wybrane dane ze skonsolidowanych rachunków zysków i strat według typów grup przedsiębiorstw	10	52
<i>Selected data from consolidated profit and loss accounts by type of enterprise group</i>		
Podstawowe wskaźniki ekonomiczne według typów grup przedsiębiorstw	11	52
<i>Basic economic indicators by type of enterprise group</i>		

WYKRESY
CHARTS

	Numer <i>Number</i>	Strona <i>Page</i>
Podmioty krajowe należące do grup przedsiębiorstw według sekcji PKD ..... <i>Domestic entities belonging to enterprise groups by NACE section</i>	1	28
Jednostki dominujące najwyższego szczebla zlokalizowane za granicą ..... <i>Global group heads located abroad</i>	2	30
Jednostki zależne pod kontrolą kapitału polskiego zlokalizowane za granicą ..... <i>Subsidiaries domestically controlled located abroad</i>	3	30
Grupy przedsiębiorstw według typów grup i sekcji PKD ..... <i>Enterprise groups by type of group and NACE section</i>	4	31
Grupy przedsiębiorstw według typów grup i wartości kapitału własnego ..... <i>Enterprise groups by type of group and the value of share equity</i>	5	32
Struktura grup przedsiębiorstw według wartości kapitału własnego ..... <i>Structure of enterprise groups by the value of share equity</i>	6	33
Struktura własności kapitału podstawowego grup przedsiębiorstw ..... <i>Structure of ownership of the share capital in enterprise groups</i>	7	34
Pracujący w grupach przedsiębiorstw według typów grup i sekcji PKD ..... <i>Persons employed in enterprise groups by type of group and NACE section</i>	8	35
Struktura grup przedsiębiorstw według liczby pracujących..... <i>Structure of enterprise groups by number of persons employed</i>	9	36
Wybrane dane ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup przedsiębiorstw ..... <i>Selected data from consolidated financial statements of enterprise groups</i>	10	37
Zyski grup przedsiębiorstw ..... <i>Profits of enterprise groups</i>	11	38
Wskaźniki rentowności grup przedsiębiorstw ..... <i>Profitability indicators of enterprise groups</i>	12	39

WPROWADZENIE

We współczesnej gospodarce coraz bardziej znaczącą rolę odgrywają wielkie organizacje przedsiębiorstw prowadzące działalność gospodarczą w wielu krajach, określane jako międzynarodowe grupy przedsiębiorstw lub korporacje ponadnarodowe. Zjawisko wiązania się przedsiębiorstw w grupy, tak w skali kraju jak i wymiarze międzynarodowym, można coraz szerzej obserwować także w polskiej gospodarce. Wraz z pogłębianiem się zjawiska globalizacji gospodarki, wzrasta zapotrzebowanie na informacje na temat skali, obszarów i efektów działalności prowadzonej przez grupy przedsiębiorstw, a także powiązań międzynarodowych podmiotów wchodzących w ich skład.

Uczestnictwo w grupie umożliwia przedsiębiorstwom redukcję kosztów, wdrożenie bardziej wydajnych metod produkcji, zwiększenie elastyczności reagowania na zmieniające się potrzeby rynku, lepsze wykorzystanie posiadanych zdolności produkcyjnych, wiedzy i innowacji technologicznych, bardziej efektywne poszukiwanie i zdobywanie nowych rynków zbytu na wyroby i usługi.

Zachowania przedsiębiorstw powiązanych w grupy mogą być odmienne od sposobu działania pozostałych przedsiębiorstw działających na rynku, co wynika z występowania wielostronnych powiązań i realizacji wspólnych w ramach danej grupy strategii i transakcji. Przy istnieniu tych powiązań, zmiana sytuacji w jednej jednostce wchodzącej w skład grupy może wpływać na zmianę sytuacji całej grupy, dlatego dla oceny wyników działalności przedsiębiorstw powiązanych w grupy wskazane jest prowadzenie analizy również na poziomie całej grupy, a nie tylko poszczególnych jednostek wchodzących w jej skład.

Problem ten jest postrzegany zarówno przez statystykę polską, jak i międzynarodową. W związku z rosnącym zainteresowaniem tą tematyką i potrzebą oceny wpływu działalności grup przedsiębiorstw na gospodarki poszczególnych krajów, a także Unii Europejskiej, Eurostat podjął prace nad metodologią wyodrębniania grup przedsiębiorstw i sposobem uwzględniania ich działalności w statystyce przedsiębiorstw, przyjmując za podstawę zasady wypracowane przez OECD na potrzeby statystyki firm międzynarodowych i badania zjawiska globalizacji. Prace te prowadzone są na podstawie Rozporządzenia Parlamentu i Rady Unii Europejskiej Nr 177/2008 obligującego kraje członkowskie do wprowadzenia do rejestrów statystycznych grup przedsiębiorstw wraz ze zmiennymi je opisującymi oraz wymiany informacji na ich temat między poszczególnymi krajami a Eurostatem.

Badanie grup przedsiębiorstw podjęte przez GUS dostarcza informacji na temat działalności grup przedsiębiorstw w kraju, ich powiązań ponadnarodowych oraz skali tego

zjawiska. Wyniki badania mogą być wykorzystywane przez instytucje rządowe kształtujące politykę gospodarczą kraju. Zawarte w publikacji dane mogą też stanowić źródło informacji dla przedsiębiorców i organizacji ich zrzeszających, samorządów gospodarczych, analityków i naukowców oraz instytucji zainteresowanych problematyką grup przedsiębiorstw i ich wpływem na polską gospodarkę.

UWAGI METODOLOGICZNE

1. Definicje pojęć stosowanych w badaniach grup przedsiębiorstw

Grupę przedsiębiorstw tworzą przedsiębiorstwa samodzielne pod względem prawnym, jednak wzajemnie od siebie zależne gospodarczo ze względu na istniejące między nimi powiązania w zakresie kontroli i/lub własności. W ramach grupy wyodrębnia się powiązania pomiędzy jednostką dominującą a jednostkami zależnymi. Grupa przedsiębiorstw może powstać zarówno w wyniku ukształtowania się określonych stosunków prawnych, jak i w wyniku wywierania przez jedno przedsiębiorstwo decydującego wpływu na działalność innego, w tym na skutek zawarcia umowy. Nie zawsze jako kryterium istnienia grupy należy przyjąć związki kapitałowe, lecz istnienie wspólnego ośrodka podejmowania decyzji ekonomicznych wyznaczających strategię działania.

W danym momencie przedsiębiorstwo może należeć tylko do jednej grupy. Grupy przedsiębiorstw mogą składać się jedynie z całych przedsiębiorstw, a nie ich części.

Grupa przedsiębiorstw tworzy całość gospodarczą, upoważnioną do podejmowania decyzji w imieniu jednostek, które obejmuje. Może mieć ona więcej niż jeden ośrodek decyzyjny, szczególnie w zakresie strategii, produkcji, sprzedaży, podatków, polityki finansowej, a także jednoczyć niektóre aspekty zarządzania finansami i podatkami.

Wyróżnia się następujące typy grup przedsiębiorstw:

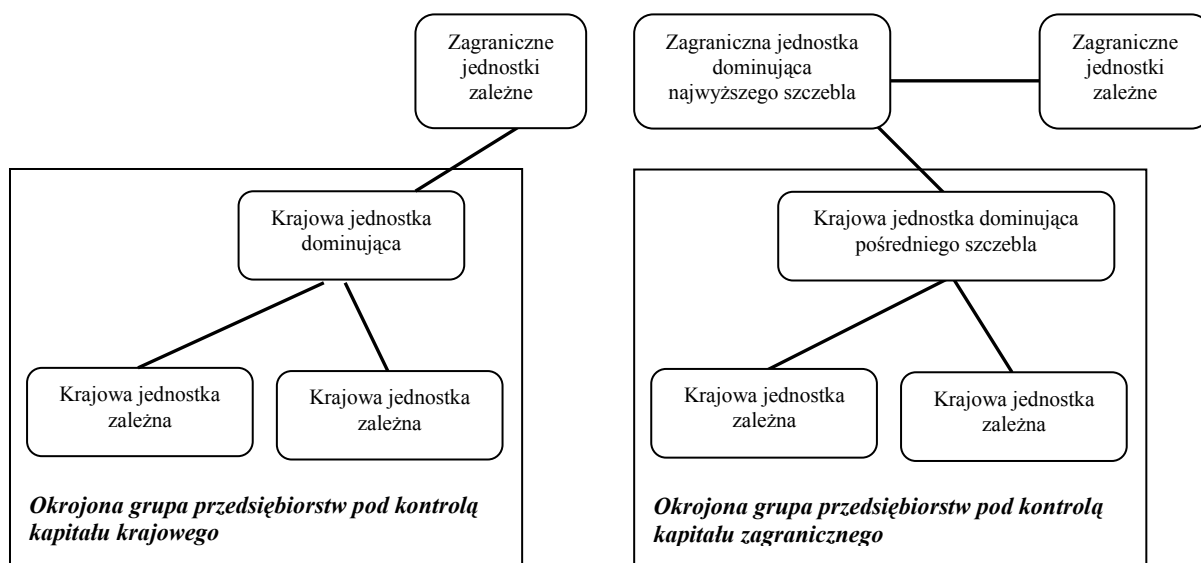
- **krajowa grupa przedsiębiorstw** to grupa składająca się wyłącznie z przedsiębiorstw (zarówno jednostek dominujących, jak i zależnych) mających siedzibę na terenie tego samego kraju,
- **międzynarodowa (wielonarodowa) grupa przedsiębiorstw** to grupa składająca się z co najmniej dwóch przedsiębiorstw mających siedziby w różnych krajach,
- **okrojona (niepełna) grupa przedsiębiorstw** to część grupy międzynarodowej zlokalizowana w tym samym kraju.

Grupa okrojona pod kontrolą kapitału zagranicznego oznacza tę część grupy międzynarodowej, zlokalizowaną w jednym kraju, na czele której stoi krajowa jednostka dominująca pośredniego szczebla, będąca jednocześnie zależną od podmiotu zagranicznego.

Grupa okrojona pod kontrolą kapitału krajowego oznacza grupę, dla której jednostką dominującą najwyższego szczebla jest podmiot krajowy, a poza granicami kraju zlokalizowane są tylko jednostki zależne.

Przykłady okrojonych grup przedsiębiorstw w ramach struktur grup międzynarodowych:

Kontrola oznacza możliwość decydowania o wspólnej strategii organizacji, wszelkie formy bezpośredniego lub pośredniego uzyskania przez przedsiębiorstwo uprawnień, które osobno albo łącznie umożliwiają wywieranie decydującego wpływu na inne przedsiębiorstwo lub przedsiębiorstwa.

Zgodnie z przyjętą metodologią, wyodrębnienie grupy i określenie jej struktury dokonywane jest na podstawie powiązań w zakresie kontroli. W celu identyfikacji tych powiązań stosuje się cztery kryteria operacyjne:

1. jednostka prawna bezpośrednio posiada ponad 50% głosów w innej jednostce prawnej (**kontrola bezpośrednia**),
2. jednostka prawna posiada ponad 50% głosów w innej jednostce prawnej poprzez jednostki zależne (**kontrola pośrednia**),
3. jednostka prawna obejmuje pełną konsolidację sprawozdania finansowe innej jednostki prawnej, a żadna inna jednostka prawna nie obejmuje konsolidacją tej samej jednostki (**kontrola poprzez pełną konsolidację**).

4. jednostka prawna kontroluje inną jednostkę prawną (jedną lub więcej), nawet jeśli posiada mniej niż 50% jej/ich siły głosu (**kontrola mniejszościowa**), lecz żadna inna jednostka prawna nie posiada większej siły głosów.

2. Regulacje prawne dotyczące tworzenia i funkcjonowania grup przedsiębiorstw w Polsce

W statystyce europejskiej grupę przedsiębiorstw jako jednostkę obserwacji statystycznej określa Rozporządzenie Rady (EWG) Nr 696/93. Rozporządzenie definiuje grupę przedsiębiorstw jako „stowarzyszenie przedsiębiorstw, powiązanych między sobą więzami prawno-finansowymi. Grupa przedsiębiorstw może mieć więcej niż jeden ośrodek decyzyjny, w szczególności w odniesieniu do polityki produkcji, sprzedaży i zysków. Może ona jednoczyć niektóre aspekty zarządzania finansami i podatkami. Stanowi jednostkę gospodarczą, upoważnioną do dokonywania wyborów, w szczególności dotyczących jednostek, które obejmuje”.

W polskim prawie gospodarczym nie ma jednej, kompleksowej regulacji dotyczącej trybu powstawania i zasad funkcjonowania grup przedsiębiorstw. Istnieją jedynie ogólne ramy prawne dotyczące ich tworzenia i działania. Zawierają je poniższe akty prawne.

Kodeks spółek handlowych – ustawa z dnia 15 września 2000 r. (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.) definiuje spółkę dominującą jako spółkę:

- dysponującą bezpośrednio lub pośrednio większością głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu bądź w zarządzie innej spółki kapitałowej zależnej albo na walnym zgromadzeniu spółdzielni zależnej, lub
- uprawnioną do powoływania lub odwoływania większości członków zarządu innej spółki kapitałowej zależnej albo spółdzielni zależnej, lub
- uprawnioną do powoływania lub odwoływania większości członków rady nadzorczej innej spółki kapitałowej zależnej albo spółdzielni zależnej, lub
- której więcej niż połowa członków zarządu jest jednocześnie członkami zarządu innej spółki kapitałowej zależnej albo spółdzielni zależnej, lub
- wywiera decydujący wpływ na działalność spółki kapitałowej zależnej albo spółdzielni zależnej.

Ustawa nakłada na spółkę dominującą obowiązek zawiadomienia spółki zależnej o powstaniu stosunku dominacji w określonym ustawą terminie od powstania tego stosunku.

Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz.1223) oraz Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 września 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 169, poz. 1327) nakładają obowiązek i szczegółowe zasady sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych przez grupy kapitałowe. Według ustawodawcy rachunkowość grupy kapitałowej prowadzi jednostka dominująca. Skonsolidowane sprawozdania finansowe zawierają informacje zestawione w taki sposób, jakby grupa kapitałowa była pojedynczą jednostką gospodarczą. Ustawa o rachunkowości definiuje ponadto pojęcia grupy kapitałowej, jednostek powiązanych, dominujących, zależnych, współzależnych i stowarzyszonych.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) precyzuje problemy związane z tworzeniem grup kapitałowych, w kontekście zakazu praktyk ograniczających konkurencję, tj. zasady koncentracji i sposobów przeciwdziałania uzyskiwaniu pozycji monopolistycznej lub dominującej na rynku. Ustawa definiuje również pojęcie kontroli jako wszelkie formy bezpośredniego lub pośredniego uzyskania przez przedsiębiorcę uprawnień, które umożliwiają wywieranie decydującego wpływu na innego przedsiębiorcę lub przedsiębiorców. W rozumieniu ustawodawcy grupę kapitałową stanowią wszyscy przedsiębiorcy, którzy są kontrolowani w sposób bezpośredni lub pośredni przez jednego przedsiębiorcę.

Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15 lutego 1992 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654, z późn. zm.) zawiera regulacje dotyczące tworzenia podatkowej grupy kapitałowej. Zgodnie z Ustawą podatkową grupę kapitałową mogą tworzyć wyłącznie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, mające siedzibę na terytorium Polski i spełniające określone warunki.

3. Cel i zakres podmiotowy badania

Celem badania jest ocena skali zjawiska organizowania się w Polsce przedsiębiorstw w grupy, identyfikacja różnorodności struktur grup, rozpoznanie w ich ramach ponadnarodowych powiązań, a także dostarczenie podstawowych informacji na temat rodzaju działalności gospodarczej prowadzonej w ramach grupy, wielkości grup, wielkości posiadanych przez nie aktywów, kraju pochodzenia kapitału oraz uzyskiwanych wyników finansowych.

Badanie grup przedsiębiorstw działających w Polsce prowadzone jest od 2008 r. (począwszy od danych za 2007 r.) z częstotliwością roczną na formularzu GP – *Sprawozdanie statystyczne dla grup przedsiębiorstw*. Sprawozdanie kierowane jest do podmiotów, które wchodzi w skład grup przedsiębiorstw, zorganizowanych w formie spółek handlowych (osobowych i kapitałowych), spółdzielni, oddziałów przedsiębiorców zagranicznych, których podstawowy rodzaj działalności jest zaklasyfikowany według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 do sekcji:

- A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (wyłącznie rybactwo),
- B – górnictwo i wydobywanie,
- C – przetwórstwo przemysłowe,
- D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę,
- E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja,
- F – budownictwo,
- G – handel; naprawa pojazdów samochodowych,
- H – transport i gospodarka magazynowa,
- I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi,
- J – informacja i komunikacja,
- L – obsługa rynku nieruchomości,
- M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
- N – administrowanie i działalność wspierająca,
- P – edukacja (bez szkół wyższych),
- Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna (z wyłączeniem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej),
- R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (z wyłączeniem instytucji kultury posiadających osobowość prawną),
- S – pozostała działalność usługowa (bez organizacji członkowskich).

Badaniem objęte są wszystkie podmioty, które w roku poprzedzającym rok badania wykazały przynależność do grupy, zarówno w badaniu grup przedsiębiorstw prowadzonym na formularzu GP, jak i w innych badaniach: KZ – roczne sprawozdanie statystyczne dla podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, KZZ – sprawozdanie podmiotów posiadających za granicą udziały, oddziały lub zakłady, a także podmioty, które zidentyfikowane zostały na podstawie innych źródeł. Docelowo operat do badania będzie tworzony w oparciu o rejestr grup przedsiębiorstw tworzony w Bazie Jednostek Statystycznych.

Zebrane informacje pozwalają ustalić łańcuch powiązań w zakresie kontroli i wyłonić na tej podstawie grupy przedsiębiorstw tworzące zbiorowość objętą obserwacją i analizą wyników.

4. Zakres przedmiotowy badania

Zakres tematyczny badania grup przedsiębiorstw obejmuje:

1. Dane opracowywane na podstawie informacji pozyskiwanych od wszystkich podmiotów, które w końcu 2009 r. należały do grup przedsiębiorstw, w tym:
  - pozycja danego przedsiębiorstwa w łańcuchu kontroli w grupie: podmioty powiązane określają swoją pozycję w grupie jako jednostki dominujące najwyższego szczebla, dominujące pośredniego szczebla lub zależne;
  - nazwa grupy i data jej powstania;
  - podstawowy rodzaj działalności gospodarczej grupy według klasyfikacji PKD 2007.
2. Dane opracowywane na podstawie informacji pozyskiwanych od przedsiębiorstw pełniących rolę jednostek dominujących lub dominujących pośredniego szczebla w grupie, w tym:
  - wartość kapitału podstawowego grupy i jego strukturę własnościową;
  - wartość kapitału własnego grupy i udział w nim jednostki dominującej;
  - liczbę pracujących w grupie, obejmującą osoby pracujące w grupie krajowej lub okrojonej;
  - dane o podlegających im jednostkach zależnych, w tym m.in. informacje o objęciu spółki konsolidacją sprawozdań finansowych, datę przystąpienia do grupy oraz udział jednostki dominującej w kapitale zakładowym spółki zależnej;
  - informację o zależności od innej jednostki krajowej lub zagranicznej;
  - informację o konsolidacji wyników finansowych przedsiębiorstw powiązanych.

Jednostki dominujące, które konsolidują wyniki finansowe grup przedsiębiorstw, przekazują dodatkowo wybrane dane ze skonsolidowanych bilansów oraz rachunków zysków i strat, m.in. przychody, koszty, zyski, wartość kapitału.
3. Informacje od jednostek zależnych:
  - dane dotyczące jednostki sprawującej bezpośrednią kontrolę nad jednostką sprawozdawczą i jednostki dominującej najwyższego szczebla w grupie;
  - udział jednostki dominującej w kapitale podstawowym jednostki zależnej;
  - informacje o udziałach posiadanych w innych podmiotach wchodzących w skład grupy.

5. Podstawowe pojęcia i wskaźniki ekonomiczne stosowane w publikacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe to sprawozdanie finansowe sporządzone dla grupy przedsiębiorstw, obejmujące dane jednostki dominującej i jednostek od niej zależnych wszystkich szczebli, zestawione w taki sposób, jakby grupa stanowiła jedną jednostkę.

Aktywa stanowią powstały w wyniku dokonanych w przeszłości operacji zbiór przydatnych gospodarczo, kontrolowanych przez jednostkę składników majątkowych (zasobów), o wiarygodnie ustalonej wartości, które według oczekiwań przyniosą w przyszłości korzyści ekonomiczne. Aktywa bilansu dzielą się na aktywa trwałe i aktywa obrotowe.

Aktywa trwałe składają się z wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych, należności długoterminowych, inwestycji długoterminowych oraz długoterminowych rozliczeń międzyokresowych.

Aktywa obrotowe obejmują zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe oraz krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Pasywa obejmują kapitały (fundusze) własne oraz zobowiązania i rezerwy na zobowiązania.

Kapitały (fundusze) własne wykazywane według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki obejmują: kapitał (fundusz) podstawowy, należne wpłaty na kapitał podstawowy, udziały (akcje) własne, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Kapitał podstawowy to rzeczywisty wkład właściciela lub współwłaściciela, wniesiony na uruchomienie jednostki gospodarczej z chwilą jej założenia, ewentualnie później podwyższony.

Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania są wynikającym z przyszłych zdarzeń obowiązkiem wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które powodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki. Obejmują rezerwy na zobowiązania, zobowiązania długoterminowe, zobowiązania krótkoterminowe oraz rozliczenia międzyokresowe.

Przychody operacyjne ogółem obejmują:

- a) **przychody netto ze sprzedaży** w kraju i na eksport wytworzonych przez jednostkę **produktów** (wyrobów gotowych, półfabrykatów oraz usług), a także opakowań, wyposażenia i usług obcych, jeżeli są one fakturowane odbiorcom łącznie z produktami,

- b) **przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów**, tj. nabytych w celu odsprzedaży w stanie nieprzetworzonym rzeczowych aktywów obrotowych oraz produktów wytworzonych przez jednostkę, jeśli sprzedawane są one w sieci własnych sklepów obok towarów obcej produkcji. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych;
- c) **pozostałe przychody operacyjne** to przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa.

Koszty operacyjne ogółem obejmują:

- a) **koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów** związany z podstawową działalnością operacyjną, do którego zaliczono wartość sprzedanych towarów i materiałów oraz koszty ogółem (koszty działalności operacyjnej) pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- b) **pozostałe koszty operacyjne**, tj. koszty związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych i środków trwałych w budowie, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub całość wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązanie (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe.

Wynik finansowy (zysk lub strata) z działalności operacyjnej to różnica między przychodami operacyjnymi ogółem a kosztami operacyjnymi ogółem.

Wynik finansowy (zysk lub strata) z działalności gospodarczej jest sumą wyników finansowych na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, na pozostałej działalności operacyjnej oraz na operacjach finansowych.

Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik z działalności gospodarczej, skorygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

Wynik finansowy netto (zysk lub strata) jest to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia, tj. o podatek dochodowy oraz płatności z nim zrównane na podstawie odrębnych przepisów.

Wskaźnik rentowności aktywów (ROA) jest to relacja wyniku finansowego netto do wartości aktywów ogółem.

Wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE) jest to relacja wyniku finansowego netto do wartości kapitału (funduszu) własnego.

Wskaźnik rentowności sprzedaży (ROS) jest to relacja wyniku finansowego netto do wartości przychodów netto ze sprzedaży.

Wskaźnik rentowności inwestycji (ROI) jest to iloczyn wskaźnika rentowności sprzedaży oraz wskaźnika produktywności aktywów ogółem, czyli jest to relacja wyniku finansowego netto do aktywów ogółem.

Wskaźnik produktywności aktywów ogółem jest to relacja przychodów netto ze sprzedaży do wartości aktywów ogółem.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia jest to relacja wartości zobowiązań ogółem do aktywów (pasywów) ogółem.

Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego jest to relacja wartości zobowiązań ogółem do kapitału (funduszu) własnego.

Stopień dźwigni finansowej jest to różnica między rentownością kapitału własnego (ROE) a rentownością aktywów (ROA).

Do **pracujących** zaliczono:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego,
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin,
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą,
- 4) agentów,
- 5) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

W związku z elektronicznym naliczaniem tablic, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić nieznacznie od podanych wielkości „ogółem”.

INTRODUCTION

In the contemporary economy, an increasing role is being played by large enterprise organizations which conduct their activities in a number of countries, and are referred to as multinational enterprise groups or transnational corporations. The phenomenon of linking enterprises into groups, both on a national and international scale, is becoming more and more visible also in the Polish economy. The globalization of economy is accompanied by the rise in demand for information on the scale, areas, and results of activities conducted by enterprise groups, as well as the links between international enterprises which form them.

Membership in a group allows enterprises to reduce costs, implement more effective production methods, enhance flexibility of responses to the changing needs of the market, better utilize their production capabilities, knowledge and technological innovations, and more effectively search and enter new markets to sell products and services.

The behaviour of enterprises formed into groups can differ from other entities present on the market, which results from the existence of multilateral relations and the implementation of a joint strategy and transaction, common within a given group. If relations of this kind are present, a change in the situation of one member can affect the whole group, hence, in order to assess the results of activities of enterprises acting in groups, it is advised to perform an analysis also on the level of an entire group, and not only with regard to its individual member units.

This problem has been noticed by Polish, but also international statistics. In connection with the increasing interest in this matter and the need to assess the impact of the activities of enterprise groups on the economies of particular countries and the European Union, Eurostat has commenced work on a methodology of delineation of enterprise groups and the manner of including their activities in business statistics, on the basis of the methodology prepared by OECD for the purpose of statistics of international companies and research on globalization. This work is being carried out in accordance with the Regulation of the Parliament and Council of the European Union No. 177/2008 which obliges EU-member states to include in their statistical registers enterprise groups and their characterizing variables, and to exchange information on them with other countries and Eurostat.

The survey on enterprise groups undertaken by the Central Statistical Office provides information on the activities of enterprise groups in the country, their transnational relations, and the scale of this phenomenon. The results of this survey can be utilized by government institutions responsible for the country's economic policy. The data included in the publication

can also be a source of information for entrepreneurs and organizations in which they are associated, economic local governments, analysts, scientists, and institutions interested in the issues of enterprise groups as well as their influence on the Polish economy.

METHODOLOGICAL NOTES

1. Definitions of terms used in the survey of enterprise groups

*An **enterprise group** is composed of enterprises that are independent in legal terms, but rely on each other economically due to the control and/or ownership links between them. Within a group some links between a dominant entity (parent) and its subsidiaries are distinguished. An enterprise group can be set up as a result of given legal relations or a decisive influence of one enterprise on the activities of another one, also as a consequence of entering into an agreement. Capital relations should not always be the main criterion for the existence of a group – rather a common centre of economic decisions determining the action strategy.*

At a given moment, an enterprise can belong only to one group. Enterprise groups may consist only of complete enterprises, not parts of them.

An enterprise group constitutes an economic entity as a whole which is empowered to make choices on behalf of its constituent enterprises. It can have more than one decision-making centre, especially for the strategy, production, sales, taxation, and financial policy, but also centralise certain aspects of financial management and taxation.

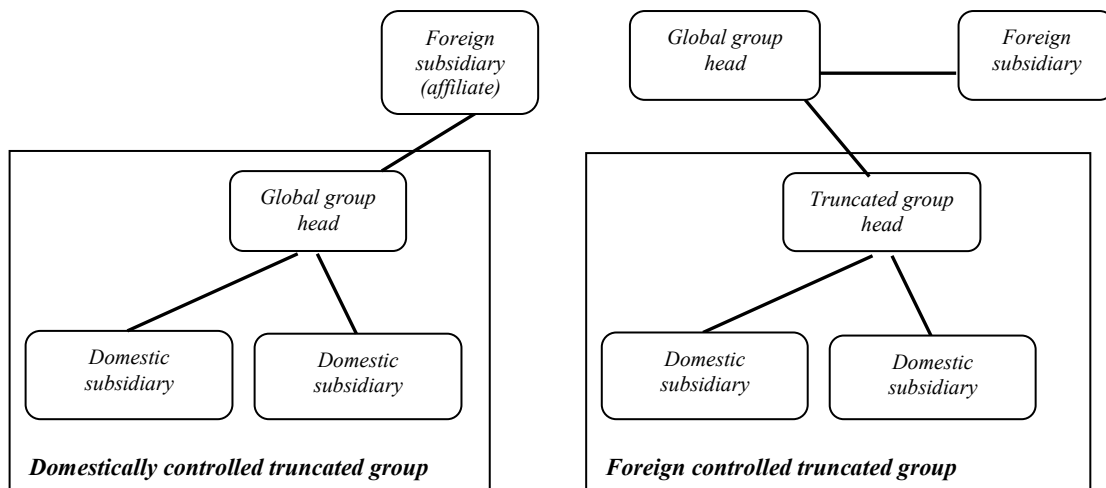
The following types of enterprises groups are distinguished:

- ***all-resident enterprise group** composed only of enterprises (both group head and subsidiaries) that are all resident in the same country,*
- ***multinational enterprise group** composed of at least two enterprises located in different countries,*
- ***truncated enterprise group** as a part of a multinational group, located in the same country.*

***Foreign controlled truncated group** is a part of a multinational group where head of truncated group is a domestic entity which at the same time is dependent on a foreign entity.*

***Domestically controlled truncated group** is a part of a multinational group where the global group head is a domestic entity and subsidiaries are located abroad.*

Examples of truncated enterprise groups with the structures of multinational groups:

Control defines the ability to determine a joint organization strategy, and involves all forms of direct or indirect deriving rights by an enterprise, that, individually or altogether, allow to exercise dominant influence over one or set of enterprises.

In accordance with the assumed methodology, delineation of a group and determining its structure is carried out on the basis of control links. In order to identify these links, four operational criteria are applied:

1. a legal unit directly owns more than 50% of the voting rights of another legal unit (**direct control**)
2. a legal unit indirectly owns more than 50% of voting rights of another legal unit, through subsidiaries (**indirect control**),
3. a legal unit fully consolidates the accounts of another legal unit and no other legal unit consolidates the same legal unit (**control by virtue of full consolidation**).
4. a legal unit controls one or a set of legal unit, even though it owns less or 50% of its voting rights (**effective minority control**) and no other legal unit owns more.

2. Legal regulations concerning the creation and functioning of enterprise groups in Poland

In the European statistics, “enterprise group” as a unit of statistical observation has been specified by Council Regulation (EEC) No. 696/93. It defines an enterprise group as “an association of enterprises bound together by legal and/or financial links. A group of enterprises can have more than one decision-making centre, especially for policy on production, sales and profits. It may centralise certain aspects of financial management and taxation. It constitutes an economic entity which is empowered to make choices, particularly

concerning the units which it comprises”.

In the Polish economic legislation there is no one, comprehensive regulation on the mode of establishing and the principles of functioning of enterprise groups. However, their creation and functioning is governed only by certain legal framework, set out in the following legal acts.

Commercial Companies Code – Act of 15 September 2000 (Journal of Laws No. 94, item 1037 as amended) which defines a dominant company as a company which:

- it controls, indirectly or directly, a majority of the votes at a shareholder meeting, general meeting, or in the management board of another dependant capital company, or at a general meeting of a dependant cooperative, or*
- is entitled to appoint or dismiss the majority of members of the management board of another dependant capital company or a dependant cooperative, or*
- is entitled to appoint and dismiss the majority of members of the supervisory board of another dependant capital company or a dependant cooperative, or*
- more than half of the management board members is simultaneously the members of the management board of another dependant capital company or a dependant cooperative, or*
- exerts a decisive influence on the activity of a dependant capital company or a dependant cooperative.*

The act imposes on the dominant company the obligation to notify the dependant company on the occurrence of a relationship of domination by the date of the establishment of the relationship specified by the Act.

The Accounting Act of 29 September 1994 (uniform text, Journal of Laws of 2009 No. 152, item 1223) and the Regulation of the Minister of Finances of 25 September 2009 on the detailed rules for preparing of consolidated financial statements of capital groups by entities other than banks, and insurers (Journal Laws of 2009 No. 169, item 1327), impose the obligation and detailed rules of preparing of consolidated financial statements by corporate groups. According to the legislature, the accounting of a corporate group is to be carried out by the dominant unit. Information in consolidated financial reports is compiled as if the corporate group was a single economic unit. Moreover, the Accounting Act includes definitions of a capital group, related entities, parent company, subsidiaries, co-subsidiaries, and associated entities.

Act on the competition and consumers protection of 16 February 2007 (Journal of Laws of 2007 No. 50, item 331, as amended) specifies the problems connected with the creation of

corporate groups, in the context of the ban on practices limiting competition, i.e. the principles of concentration and the methods of counteracting the acquisition of monopolistic or dominant market position. The Act also defines the term of control as any form of direct or indirect acquisition of rights by the enterprise which allow for exerting a decisive influence upon another enterprise or other enterprises. According to the legislator, a capital group is comprised of all enterprises, which act under the direct or indirect supervision of one enterprise.

The Act on Corporate Income Tax of 15 February 1992 (consolidated text, Journal of Laws of 2000 No. 54, item 654 as amended) includes regulations pertaining to the creation of a tax corporate group. Pursuant to the Act, a tax corporate group can be formed only by limited liability companies or joint stock companies, based in Poland and meeting specific criteria.

3. The aim and the subject scope of the survey

The aim of the survey is to assess the scale of the phenomenon of establishing enterprise groups in Poland, identify the diversity of the groups' structures, distinguish transnational relations within their frameworks, and provide basic information on the kind of business activities conducted within the group, the size of groups, the size of their assets, the capital's country of origin and financial results obtained.

The survey on enterprise groups in Poland has been conducted since 2008 (starting with data of 2007) with annual frequency, on a GP form – A statistical report for enterprise groups. The report is addressed to entities which belong to enterprise groups organised in the form of commercial companies (partnerships and corporations), cooperatives, branches of foreign enterprises, whose main kind of economic activity is included in the Polish Classification of Activities 2007 in sections:

- A – agriculture, forestry and fishing (only fishing),*
- B – mining and quarrying,*
- C – manufacturing,*
- D – electricity, gas, steam, and air conditioning supply,*
- E – water supply; sewage and waste management and remediation activities,*
- F – construction,*
- G – wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles,*
- H – transportation and storage,*
- I – accommodation and food service activities,*

- *J – information and communication,*
- *L – real estate activities,*
- *M – professional, scientific and technical activities,*
- *N – administrative and support service activities,*
- *P – education (without higher education institutions),*
- *Q – human health and social work activities (excluding independent public healthcare facilities),*
- *R – arts, entertainment and recreation (excluding cultural institutions with legal personality),*
- *S – other service activities (excluding membership organisations).*

The survey includes all entities which in the previous reporting year acknowledged their membership in a group, both in the survey on enterprise groups using the GP form, and in other surveys: KZ – an annual statistical report for entities with foreign capital, KZZ – a report of entities which have their shares, branches, or plants abroad, but also identified based on other sources. As a target, the sampling frame will be prepared on the basis of the register of enterprise groups created in the Statistical Units Database.

The collected information enables to establish the chain of relations with regard to control and, on this basis, to select enterprise groups creating a set taken under observation and analysis of results.

4. The content of the survey

The thematic scope of the survey on enterprise groups entails:

- 1. Data prepared on the basis of information acquired from all entities which, at the end of 2009, were members of enterprise groups, including:*
  - *the position of a given enterprise in the control chain within a group: related units define their position in the group as group heads or truncated group heads or subsidiary units;*
  - *the name of the group and the date of its establishment;*
  - *the main kind of economic activity of the group according to the Polish Classification of Activities 2007.*
- 2. The data prepared on the basis of information acquired from enterprises fulfilling the role of group heads or truncated group heads within a group, including:*
  - *the value of the group's share capital and its ownership structure;*
  - *the value of the group's share equity and the share of the dominant unit in this capital;*

- the number of persons employed within the group, including employees in the all-resident or the truncated group;
- data on their subsidiaries, including, inter alia, information on implemented consolidation of financial statements in the company, the date of joining the group, and the share of the dominant unit in the share capital of the subsidiary;
- information on the dependence from another domestic or foreign entity;
- information on the consolidation of financial results of related companies.

Dominant units, which consolidate financial results of enterprise groups, additionally provide selected data from consolidated balance sheets and profit and loss accounts, inter alia, on income, costs, profits, equity value.

3. Information from subsidiaries:

- data on the unit directly controlling the reporting unit and the global group head;
- the share of the dominant unit in the share capital of the subsidiary;
- information on shares held in other units within the group.

5. Basic terms and economic indicators used in the publication

Consolidated financial statement is a financial statement of enterprise group which includes data of the parent company and its subsidiaries at all levels, compiled in such a manner as if the capital group was one entity.

Assets comprise the resulting from the conducted in the past operations total set of elements of property (economic resources), economically useful and controlled by an entity, with reliably established value, that are expected to bring some economic advantages in the future. The balance sheet assets divide into the fixed assets and current assets.

Total fixed assets comprise of intangible fixed assets, tangible fixed assets, long-term receivables, long-term investments and long-term inter-period settlements.

Current assets cover stocks, short-term receivables, short-term investments and short-term inter-period settlements.

Total equity and liabilities cover equity (fund) and liabilities and provisions for liabilities.

Share equity (fund), as indicated according to the rules defined by law, regulations of statute or contract on establishing the entity, cover: share capital (fund), share capital not paid up, entity's shares (stocks), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Share capital is the actual contribution of an owner and co-owner, made to start an economic entity on its registration. This may be increased at later time.

Liabilities and provisions for liabilities are obligations resulting from past events entailing the provision of a consideration whose value has been determined in a reliable manner, which involve the use of an entity current or future assets. Cover provisions for liabilities, long-term liabilities, short-term liabilities and inter-period settlements (deferred and accrued expenses).

Total operating revenues cover:

- a) **net revenues from the domestic sale and export sale products** manufactured by an entity (finished goods, semi-finished products and services), as well as packages, equipment and outside services, if they are invoiced to the receivers along with products;
- b) **net revenues from the sale of goods and materials**, i.e. purchased for re-sale in the unaltered form the tangible current assets and products manufactured by an entity, if they are sold within the chain of own stores next to the products of outside manufacture. Revenues from the sale of products, goods and materials designated for export cover domestic community delivery to the member states of the European Union and export outside the European Union;
- c) **other operating revenues**, i.e. revenues related indirectly to the operational activity of an entity, in particular: profit from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, fixed assets under construction, intangible assets, investments in the real estate and rights), assets (cash) received free of charge, including donated assets, as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, income from social activities, income from the rent or lease of the fixed assets or investments in the real estate and rights.

Total operating costs cover:

- a) **cost of the sale of products, goods and materials** related to the basic operating activity, including the value of sold goods and materials and total costs (total operating cost) decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- b) **other operating costs**, i.e. costs related indirectly to the operational activity of the entity, and in particular: loss on the sale of the non-financial fixed assets and fixed assets under construction, depreciation of leased or rented fixed assets and fixed assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, provisions made for future certain

liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transactions in progress), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or total fixed assets received free of charge;
Financial result (loss or profit) on operating activity is a difference between total operating revenues and total operating costs.

Financial result (loss or profit) on economic activity is the sum of financial results on sale of products, goods and materials, on other operating activity and on financial operations.

Gross financial result (loss or profit) is the financial result on economic activity, adjusted by the result of extraordinary events.

Net financial result (loss or profit) is the gross financial result decreased by the obligatory encumbrances, i.e. by income tax and payments equal to it on the basis of separate regulations.

Return on assets (ROA) is the relation of the net financial result to the value of the total assets.

Return on equity (ROE) is the relation of the net financial result to the value of the share equity (fund).

Return on sales (ROS) is the relation of the net financial result to the value of the net revenues from the sale.

Return on investment (ROI) is the product of the return on sales ratio and the total assets turnover ratio or the relation of net financial result to the total assets.

Total assets turnover is the relation of the net revenues from the sale to the value of the total assets.

Debt ratio is the relation of the value of the total liabilities to the total assets (or total equity and liabilities).

Debt equity ratio is the relation of the value of total liabilities to the share equity (fund).

Degree of financial leverage is the difference between the return on equity (ROE) to the return on assets (ROA).

Persons employed include:

- 1) paid employees hired on the basis of a labour contract or service relation,
- 2) employers and own-account workers including contributing family members,
- 3) persons engaged in outworks,
- 4) agents,
- 5) members of agricultural production co-operatives.

Due to the electronic method of data processing, in some cases sums of components can differ from amount given in the item "total"

WYNIKI BADANIA – SYNTEZA

1. Podmioty powiązane w grupy przedsiębiorstw na tle ogółu przedsiębiorstw niefinansowych

Podmioty powiązane w grupy przedsiębiorstw odgrywają znaczącą rolę w polskiej gospodarce oraz wywierają istotny wpływ na efekty działalności ogółu przedsiębiorstw. Oceniając skalę tego zjawiska i jego znaczenie w poszczególnych obszarach aktywności gospodarczej, należy uwzględniać nie tyle liczebność jednostek powiązanych w grupy przedsiębiorstw, ale przede wszystkim osiągnięte przez nie przychody i wyniki, a także liczbę pracujących w nich osób w stosunku do ogółu przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku.

Poniżej przedstawiono podstawowe dane dla podmiotów należących do grup przedsiębiorstw zidentyfikowanych w badaniu grup przedsiębiorstw w odniesieniu do ogółu przedsiębiorstw niefinansowych prowadzących działalność w 2009 r. W tej analizie wykorzystano informacje pozyskiwane w rocznych badaniach przedsiębiorstw niefinansowych. Ponieważ zakresy podmiotowe obu badań różnią się, dane prezentowane w tym rozdziale dla podmiotów powiązanych ograniczono do tej części zbiorowości, która jest obejmowana obu badaniami.

Podmioty, które należały do grup i jednocześnie były objęte rocznymi badaniami przedsiębiorstw niefinansowych tworzyły w 2009 r. ponad ¼ miejsc pracy w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych. Ponadto, mimo niewielkiego udziału (0,6%) w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych, na podmioty zorganizowane w grupy przypadało około 50% przychodów z całokształtu działalności, a ich udział w zysku brutto osiągnął blisko 40%.

Działalność podmiotów należących do grup koncentrowała się głównie w obszarach związanych z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz górnictwem i wydobywaniem, gdzie pod względem liczby podmiotów stanowiły one odpowiednio: 12,9% oraz 5,6%. W obszarach tych miały one przeważający udział w ogólnej liczbie pracujących w przedsiębiorstwach niefinansowych (odpowiednio: 83,0% i 86,9%), a także odgrywały dominującą rolę w generowaniu przychodów z całokształtu działalności (odpowiednio: 95,3% i 90,0% przychodów ogółem) i zysków (odpowiednio: 97,88% i 86,8%).

Tabl. 1. Podmioty krajowe należące do grup przedsiębiorstw na tle ogółu przedsiębiorstw niefinansowych w 2009 r.

Wyszczególnienie	Ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe*)	w tym podmioty należące do grup	
		w liczbach bezwzględnych	% udział w przedsiębiorstwach niefinansowych ogółem
Liczba podmiotów	1 673 527	9 823	0,6
w tym: górnictwo i wydobywanie	1 535	86	5,6
wytwarzanie i zaopatr. w energię elektr., gaz, parę wodną i gorącą wodę .	2 076	267	12,9
Liczba pracujących (stan w dniu 31 XII)	8 829 934	2 440 500	27,6
w tym: górnictwo i wydobywanie	187 800	163 115	86,9
wytwarzanie i zaopatr. w energię elektr., gaz, parę wodną i gorącą wodę .	151 107	125 962	83,0
Przychody z całokształtu działalności w mln zł	3 079 602,5	1 588 558,3	51,6
w tym: górnictwo i wydobywanie	48 924,6	44 473,1	90,9
wytwarzanie i zaopatr. w energię elektr., gaz, parę wodną i gorącą wodę .	181 285,7	172 694,4	95,3
Zysk (strata) brutto w mln zł	207 348,3	80 066,5	38,6
w tym: górnictwo i wydobywanie	4 337,7	3 764,3	86,8
wytwarzanie i zaopatr. w energię elektr., gaz, parę wodną i gorącą wodę .	15 398,7	15 065,0	97,8

*) Dane dotyczą wszystkich przedsiębiorstw niefinansowych prowadzących działalność gospodarczą w 2009 r. (bez zakwalifikowanych do sekcji: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne).

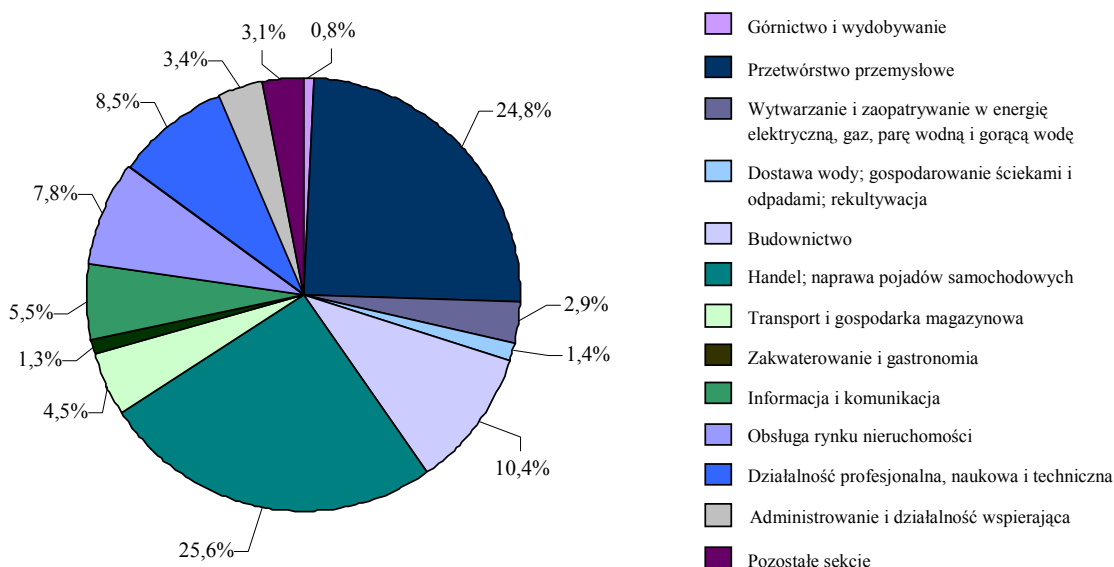
2. Podmioty powiązane w grupy przedsiębiorstw

Badaniem grup przedsiębiorstw za 2009 r. objęto 14682 podmioty prowadzące działalność gospodarczą na terenie Polski. Przynależność do grup przedsiębiorstw potwierdziło 9720 podmiotów, z tego 83,7% zorganizowanych było w formie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, 14,3% – spółek akcyjnych, 1,3% – spółek komandytowych i komandytowo-akcyjnych, 0,7% – oddziałów przedsiębiorców zagranicznych i 0,05% – spółdzielni. Najwięcej podmiotów (łącznie 64,4%) zlokalizowanych było w czterech województwach: mazowieckim (36,6%), śląskim (10,1%), wielkopolskim (8,9%) i dolnośląskim (8,8%).

Na podstawie informacji zebranych w badaniu zidentyfikowano 14037 krajowych przedsiębiorstw powiązanych w grupy, z których 38,9% stanowiły podmioty o liczbie pracujących do 9 osób, 23,9% – o liczbie pracujących od 10 do 49 osób, 24,3% – od 50 do 249 osób, a 12,9% – w których liczba pracujących wynosiła 250 osób i więcej.

Ze względu na podstawowy rodzaj działalności (według PKD 2007) prowadzonej przez przedsiębiorstwa wchodzące w skład grup, największy udział miały przedsiębiorstwa związane z handlem i naprawą pojazdów samochodowych (25,6%) oraz przetwórstwem przemysłowym (24,8%), a w następnej kolejności – prowadzące działalność w zakresie budownictwa (10,4%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (8,5%), a także obsługi rynku nieruchomości (7,8%).

Wykres 1. Podmioty krajowe należące do grup przedsiębiorstw według sekcji PKD

Wśród krajowych podmiotów należących do grup przedsiębiorstw 84,0% stanowiły podmioty zależne od innych jednostek wchodzących w skład grupy (krajowych i zagranicznych), 9,4% – jednostki dominujące najwyższego szczebla, 6,6% – jednostki dominujące szczebla pośredniego, tj. pełniące w grupie rolę jednostki dominującej dla jednych podmiotów, a jednocześnie zależnej od innego podmiotu.

3. Grupy przedsiębiorstw

Identyfikacja powiązań między jednostkami wchodzącymi w skład grup przedsiębiorstw pozwoliła na wyodrębnienie 1996 grup, w których jednostki dominujące najwyższego lub pośredniego szczebla miały siedzibę na terenie Polski. Tak wyłonioną zbiorowość poddano dalszej analizie. W skład wyodrębnionych grup wchodziło 7928 przedsiębiorstw krajowych (jednostek dominujących oraz zależnych od nich) i 1227

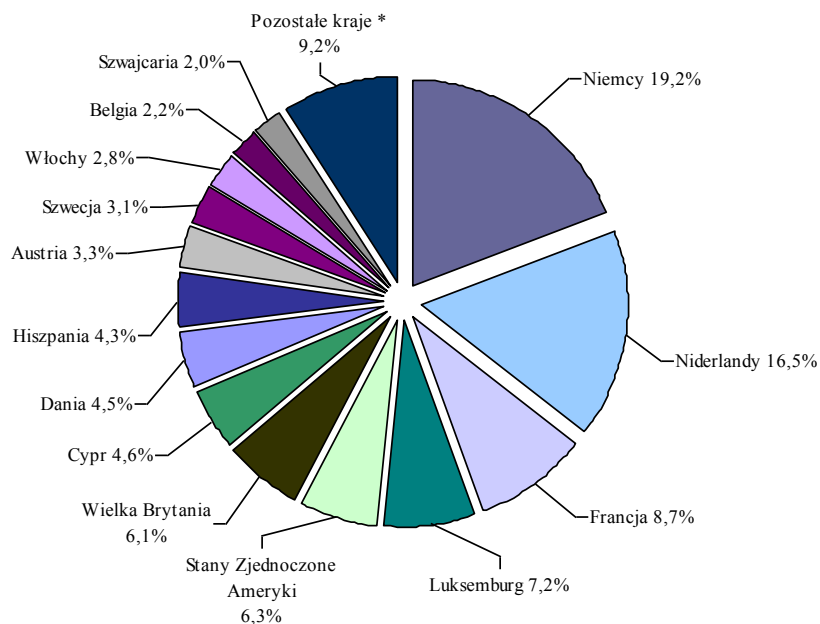
przedsiębiorstw zlokalizowanych za granicą i zależnych od podmiotów polskich. Poza przedsiębiorstwami wchodzącymi w skład wyłonionych grup zidentyfikowano 6109 podmiotów krajowych należących do grup międzynarodowych i bezpośrednio zależnych od jednostek zagranicznych, dla których niemożliwe było ustalenie dalszych powiązań i na tej podstawie określenie liczby i struktur grup, w skład których wchodziły.

Wśród ogółu grup przedsiębiorstw 1114 (55,8%) stanowiły grupy krajowe, tj. złożone wyłącznie z przedsiębiorstw zlokalizowanych w Polsce, a 882 (44,2%) – tzw. grupy okrojone, czyli zlokalizowane na terenie Polski części grup międzynarodowych. Większość grup okrojonych (61,3%) znajdowała się pod kontrolą kapitału zagranicznego, co oznacza, że rolę jednostek dominujących pośredniego szczebla pełniły w nich podmioty polskie, a jednostek dominujących najwyższego szczebla – podmioty mające siedziby w innych krajach. Pozostałe 38,7% stanowiły grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego, tj. takie, w których jednostki dominujące najwyższego szczebla miały siedziby na terenie Polski, a za granicą zlokalizowane były wyłącznie podmioty od nich zależne.

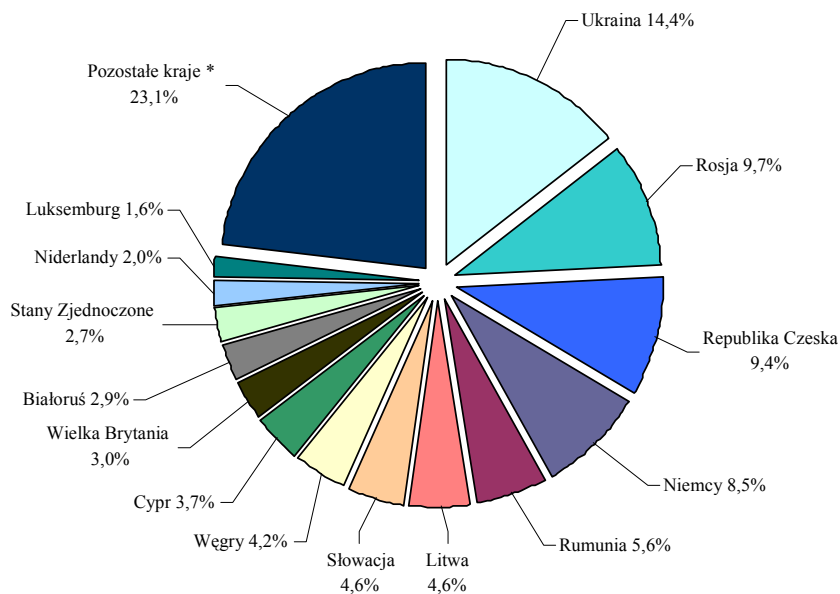
Badana zbiorowość grup przedsiębiorstw charakteryzowała się dużą rozpiętością długości okresu funkcjonowania w strukturach grup. Najwięcej grup przedsiębiorstw funkcjonujących w końcu 2009 r. powstało w latach 2005-2007, tj.: 29,8% grup krajowych, 31,1% grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego i 24,4% grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego.

3.1. Kraj pochodzenia kapitału

Wśród ogółu zidentyfikowanych 1996 grup przedsiębiorstw, 27,1% stanowiły grupy okrojone pod kontrolą kapitału zagranicznego (541), dla których jednostki dominujące najwyższego szczebla miały siedziby za granicą (łącznie w 36 krajach), w tym 87,4% w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Ponad połowa (51,6%) zagranicznych jednostek dominujących najwyższego szczebla to podmioty zlokalizowane w czterech państwach europejskich: Niemczech (19,2%), Niderlandach (16,5%), Francji (8,7%) oraz Luksemburgu (7,2%). Wśród zagranicznych podmiotów dominujących najwyższego szczebla zlokalizowanych w krajach spoza Unii Europejskiej najwyższy odsetek (6,3%) stanowiły jednostki z siedzibą w Stanach Zjednoczonych.

Wykres 2. Jednostki dominujące najwyższego szczebla zlokalizowane za granicą

* Pozostałe kraje: Norwegia (1,1%); Finlandia (0,9%); Węgry, Portugalia, Ukraina (po 0,7%); Kanada, Czechy, Irlandia (po 0,5%); Grecja, Izrael, Litwa, Słowacja (po 0,4%); Bermudy, Bahamy, Gibraltar, Japonia, Republika Korei, Lichtenstein, Malta, Meksyk, Turcja, Brytyjskie Wyspy Dziewicze (po 0,2%).

Wykres 3. Jednostki zależne pod kontrolą kapitału polskiego zlokalizowane za granicą

* W pozostałych 52 krajach zlokalizowanych było od 0,1% do 1,5% jednostek bezpośrednio zależnych od podmiotów polskich.

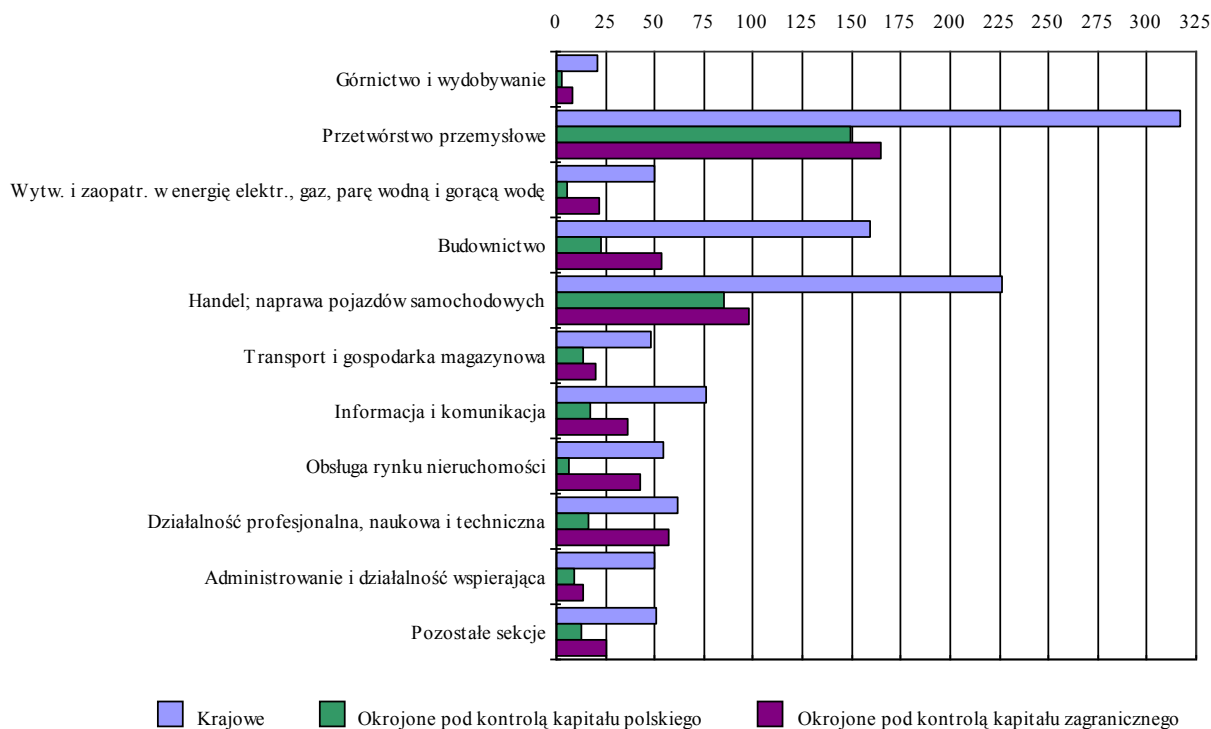
Zagraniczne podmioty bezpośrednio zależne od polskich jednostek dominujących zlokalizowane były łącznie w 66 krajach, w tym 58,4% w krajach Unii Europejskiej. Ponad połowa jednostek zależnych miała siedzibę na terenie siedmiu krajów sąsiadujących z Polską – najwięcej tego typu podmiotów znajdowało się na Ukrainie (14,4%), w Rosji (9,7%), w Republice Czeskiej (9,4%) oraz w Niemczech (8,5%).

3.2. Podstawowy rodzaj działalności gospodarczej

Podstawowy rodzaj działalności gospodarczej prowadzonej przez poszczególne podmioty w ramach tej samej grupy był często zróżnicowany. W przypadku braku jednorodnej działalności w ramach grupy i trudności w ustaleniu jednego podstawowego rodzaju dla całej grupy, w badaniu przyjmowano za podstawowy rodzaj działalności całej grupy ten, który miał największy udział w łącznych przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów.

Spośród ogółu grup przedsiębiorstw (1996) działających w Polsce w 2009 r. najczęściej prowadziło działalność związaną z przetwórstwem przemysłowym (31,6%), handlem i naprawą pojazdów samochodowych (20,5%) oraz budownictwem (11,8%).

Wykres 4. Grupy przedsiębiorstw według typów grup i sekcji PKD

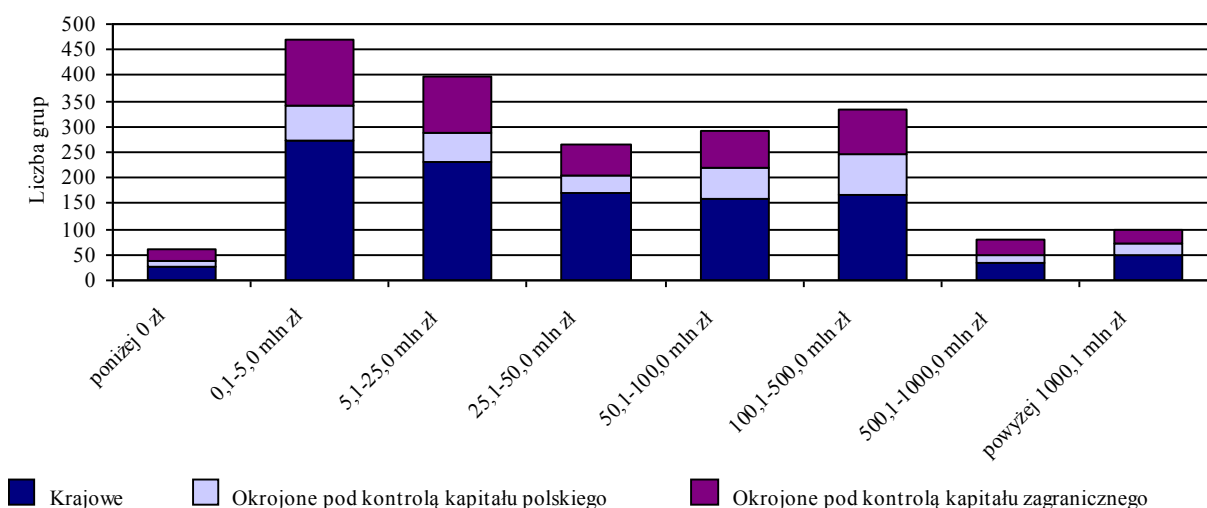
Przetwórstwo przemysłowe było przeważającym rodzajem działalności dla wszystkich typów grup przedsiębiorstw – 28,5% grup krajowych, 43,7% grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego i 30,5% pod kontrolą kapitału zagranicznego. Z działalnością w zakresie handlu i napraw pojazdów samochodowych związanych było 20,3% grup krajowych, 24,9% grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego i 18,1% grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego.

Ze względu na liczebność, w całej badanej zbiorowości we wszystkich obszarach działalności gospodarczej dominowały grupy krajowe. W budownictwie stanowiły one 67,7%, w górnictwie i wydobywaniu – 65,6%, a w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 64,9%. Należy zauważyć duże zaangażowanie kapitału zagranicznego w działalność profesjonalną, naukową i techniczną oraz obsługę rynku nieruchomości. Udział grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego w ogółem grup działających w tych dwóch sekcjach wyniósł odpowiednio 42,2% i 41,7%.

3.3. Kapitał własny

Wartość kapitału własnego całej zbiorowości grup przedsiębiorstw na koniec 2009 r. wyniosła łącznie 784,3 mld zł, z tego 43,7% przypadło na grupy krajowe, 38,0% na grupy okrojone pod kontrolą kapitału zagranicznego oraz 18,3% na grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego. Wśród ogółu grup przedsiębiorstw najwyższy udział (23,6%) miały grupy dysponujące kapitałem własnym o wartości od 0,1 do 5,0 mln zł, a kolejne 19,9% stanowiły grupy, których wartość kapitału własnego mieściła się w przedziale od 5,1 do 25,0 mln zł. Kapitał własny powyżej 500 mln zł posiadało 8,9% ogółu badanych grup przedsiębiorstw.

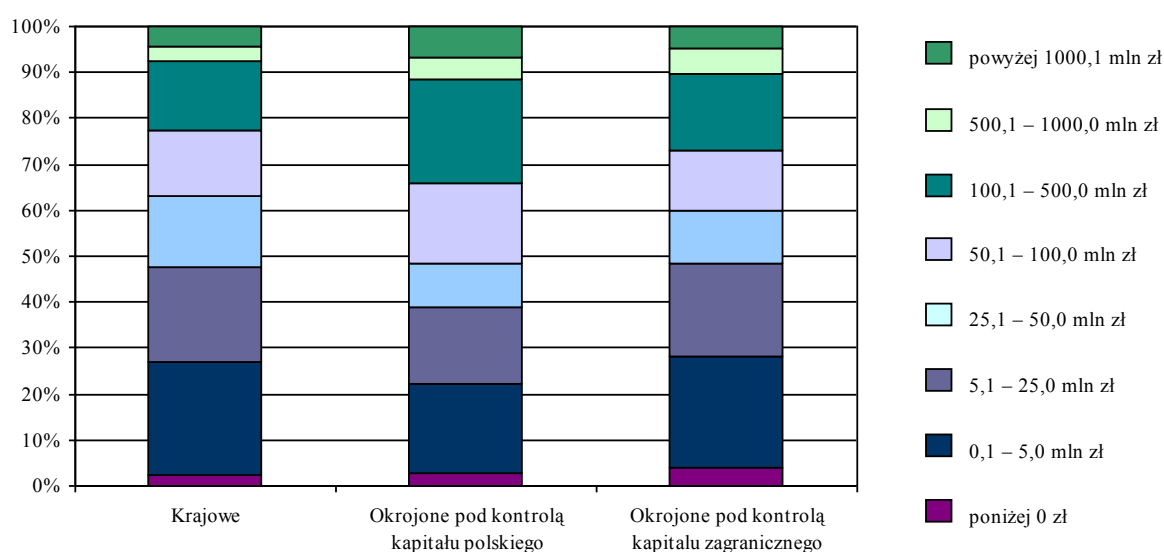
Wykres 5. Grupy przedsiębiorstw według typów grup i wielkości kapitału własnego

Struktura poszczególnych typów grup przedsiębiorstw pod względem wielkości posiadanego kapitału własnego była nieznacznie zróżnicowana. Blisko połowa grup krajowych (45,2%) oraz okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego (44,4%) dysponowała kapitałem własnym o wartości poniżej 25 mln zł. Odsetek ten dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego ukształtował się na poziomie 36,4%. Najwięcej grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego (22,6%) dysponowało kapitałem własnym o wartości z przedziału od 100,1 mln zł do 500,0 mln zł.

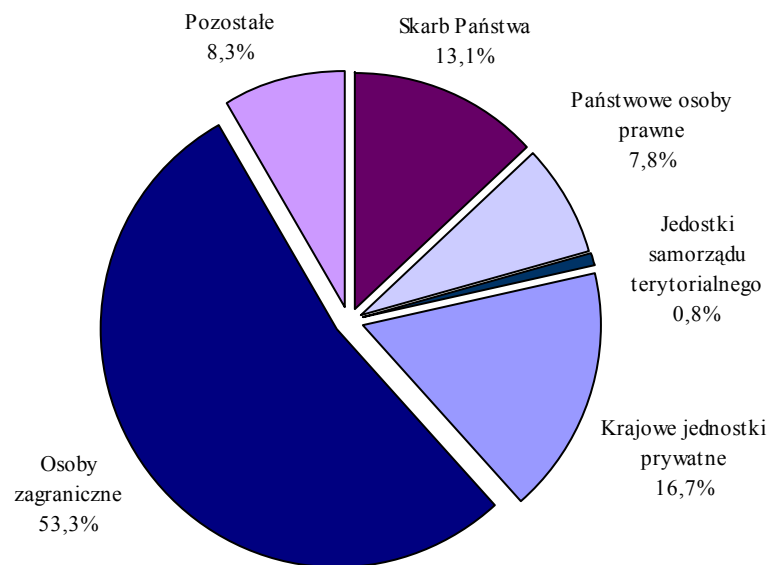
Wykres 6. Struktura grup przedsiębiorstw według wielkości kapitału własnego

3.4. Kapitał podstawowy

Ogół zidentyfikowanych 1996 grup przedsiębiorstw dysponował na koniec 2009 r. kapitałem podstawowym o łącznej wartości 539,4 mld zł, przy czym 57,6% (310,7 mld zł) przypadało na grupy okrojone pod kontrolą jednostek zagranicznych, 37,3% (201,3 mld zł) na grupy krajowe, a 27,4 mld zł (5,1%) na grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego.

Wysoki odsetek kapitału podstawowego będącego w posiadaniu grup okrojonych kontrolowanych przez podmioty zagraniczne w wartości ogółem tego kapitału przyczynił się do osiągnięcia przez osoby zagraniczne znaczącego udziału (53,3%) w ogólnej strukturze własności kapitału podstawowego grup przedsiębiorstw. Krajowe jednostki prywatne posiadały 16,7% kapitału podstawowego grup, Skarb Państwa – 13,1%, a państwowe osoby prawne – 7,8%. Wyłącznym właścicielem kapitału podstawowego w 34,2% grup przedsiębiorstw były krajowe jednostki prywatne, a w 16,5% grup – osoby zagraniczne.

Wykres 7. Struktura własności kapitału podstawowego grup przedsiębiorstw

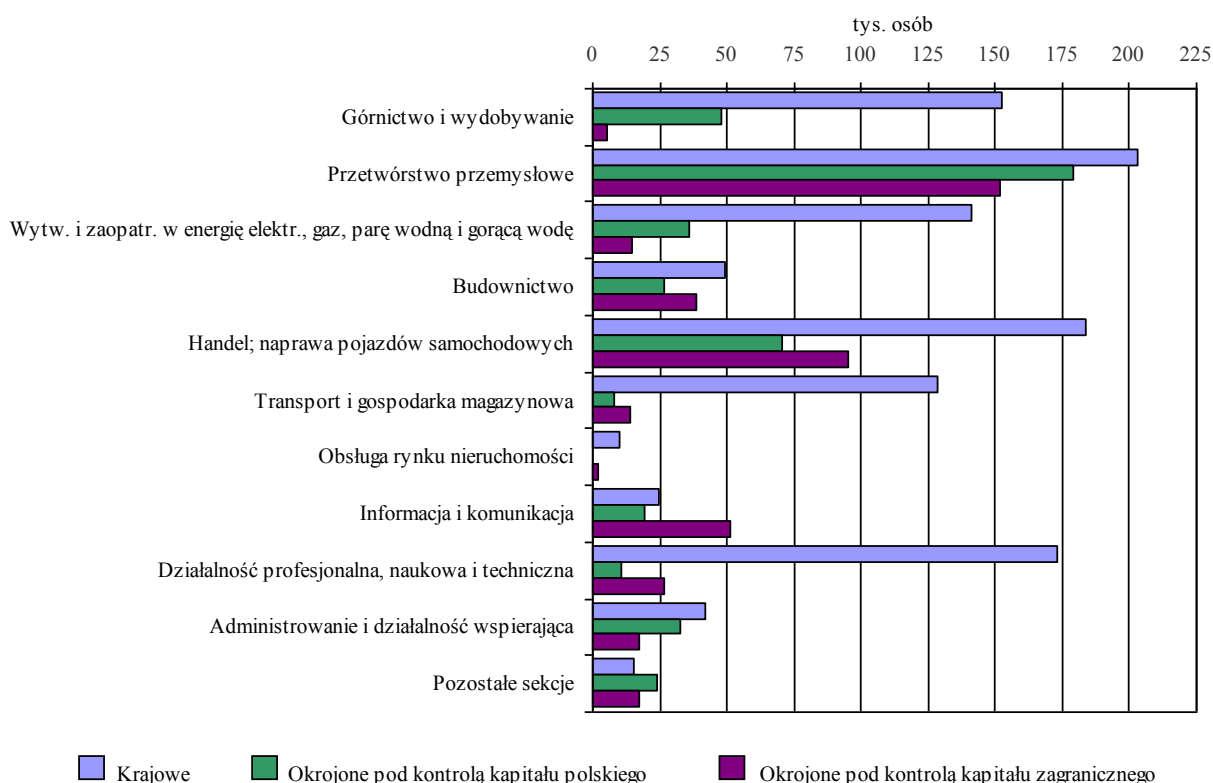
W strukturze kapitału podstawowego grup krajowych przeważała własność Skarbu Państwa, stanowiąc 31,7% wartości kapitału podstawowego ogółem posiadanego przez te grupy. Kolejne znaczące udziały w kapitale podstawowym miały krajowe jednostki prywatne (27,5%) oraz państwowe osoby prawne (20,6%). W strukturze kapitału podstawowego okrojonych grup przedsiębiorstw pod kontrolą jednostek polskich najwyższy udział miały krajowe jednostki prywatne (38,5%), udział własności rozproszonej stanowił 31,6%, a 25,0% należało do Skarbu Państwa. W strukturze kapitału podstawowego grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego dominowała własność osób zagranicznych, stanowiąc 89,6% łącznej wartości kapitału podstawowego, a 7,8% znajdowało się w posiadaniu krajowych jednostek prywatnych.

3.5. Pracujący

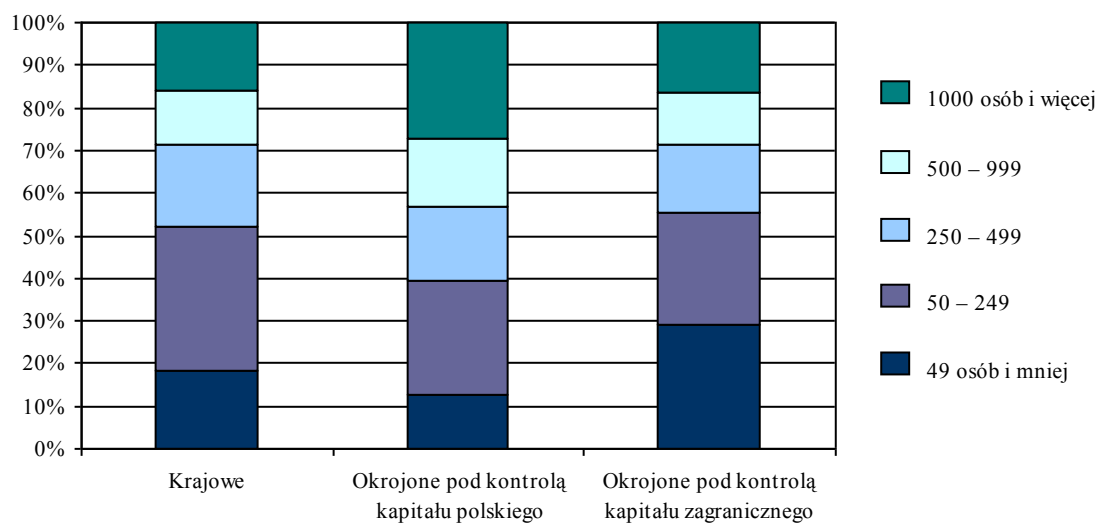
W końcu 2009 r. w omawianych grupach przedsiębiorstw pracowało łącznie 2011,1 tys. osób, w tym w grupach krajowych 1123,2 tys. osób, w grupach okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego i zagranicznego odpowiednio 454,8 tys. osób i 433,1 tys. osób. Największą liczbę pracujących (534,4 tys. osób) skupiały grupy, których podstawowym rodzajem działalności gospodarczej było przetwórstwo przemysłowe. Liczba pracujących w nich osób stanowiła 26,5% ogółu zatrudnionych w grupach przedsiębiorstw. W dalszej kolejności pod

względem liczby pracujących należy wymienić grupy przedsiębiorstw prowadzące działalność głównie w zakresie handlu i naprawy pojazdów samochodowych – 348,9 tys. osób (17,3%), a następnie związane z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną, w których miejsca pracy znalazło 210,2 tys. osób, tj. 17,3% ogółu pracujących w badanej zbiorowości grup przedsiębiorstw.

Wykres 8. Pracujący w grupach przedsiębiorstw według typów grup i sekcji PKD

Połowę (50,7%) ogółu grup przedsiębiorstw stanowiły grupy o liczbie pracujących do 249 osób, w tym w klasie wielkości o liczbie pracujących od 50 do 249 osób znalazło się 30,4% badanej zbiorowości. Wśród grup krajowych 33,6% stanowiły grupy o liczbie pracujących od 50 do 249, natomiast w zbiorowości grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego największy udział (27,3%) miały grupy największe – o liczbie pracujących 1000 osób i więcej. Wśród grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego największy odsetek (29,0%) stanowiły grupy najmniejsze – zatrudniające do 49 osób.

Wykres 9. Struktura grup przedsiębiorstw według liczby pracujących

Dominującym rodzajem działalności gospodarczej prowadzonej przez największe grupy (1000 osób i więcej) było przetwórstwo przemysłowe (38,6%). Najmniejsze grupy (do 49 pracujących) prowadziły głównie działalność z zakresu handlu i naprawy pojazdów samochodowych (24,2%).

3.6. Wyniki finansowe grup przedsiębiorstw

Spośród ogółu wyodrębnionych grup przedsiębiorstw 917 konsolidowało swoje wyniki finansowe, obejmując nimi 4128 jednostek zależnych, z których 83,4% stanowiły jednostki polskie, a 16,6% zagraniczne jednostki zależne.

Wartość aktywów badanej zbiorowości grup przedsiębiorstw na dzień 31 XII 2009 r. wyniosła łącznie 793,0 mld zł, z czego 50,8% było w posiadaniu krajowych grup przedsiębiorstw. Aktywa grup, których podstawowa działalność była związana z przetwórstwem przemysłowym wynosiły 213,2 mld zł i stanowiły 26,9% aktywów ogółem. Kolejne 160,6 mld zł (20,3%) należało do grup, których podstawowym rodzajem działalności było wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.

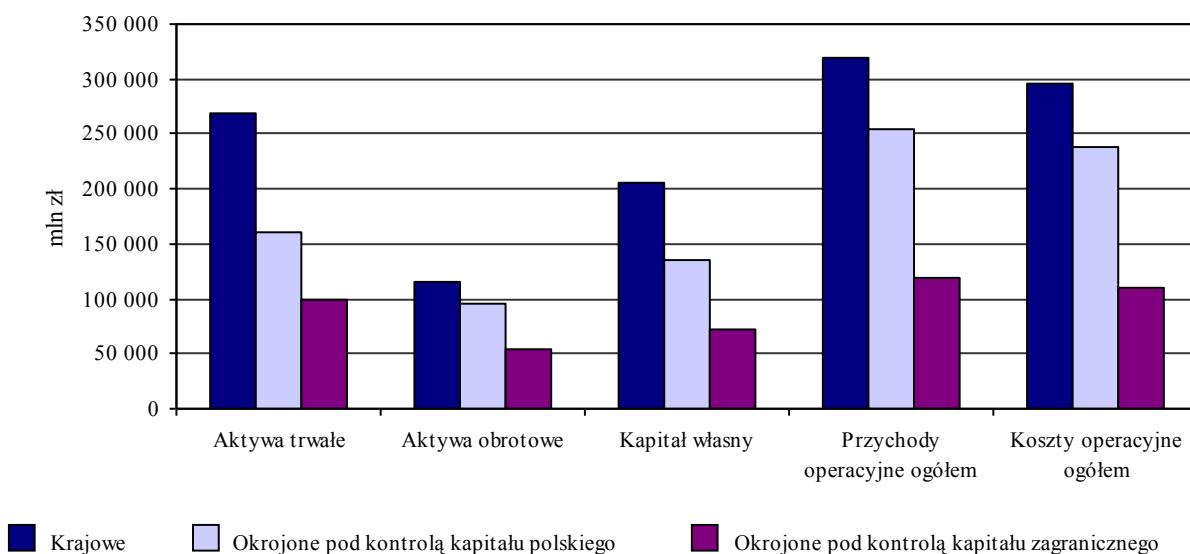
W strukturze aktywów ogółem aktywa trwałe stanowiły 66,5%, a główną ich pozycją były rzeczowe aktywa trwałe (81,1%). Najwyższy udział aktywów trwałych w wartości aktywów ogółem (70,0%) charakteryzował krajowe grupy przedsiębiorstw, najniższy (ale wciąż znaczący, tj. 62,6%) – grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego. Aktywa obrotowe ogółu wyodrębnionych grup ukształtowały się na poziomie 265,3 mld zł.

Łączna wartość kapitałów własnych wykazanych w bilansach skonsolidowanych badanych grup przedsiębiorstw na koniec 2009 r. wyniosła 394,8 mld zł, przy czym 49,4% (195,2 mld zł) należało do grup krajowych, a 33,1% (130,7 mld zł) do grup okrojonych pod kontrolą podmiotów polskich. Największym kapitałem własnym dysponowały grupy, których podstawowym rodzajem działalności było wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (105,7 mld zł) oraz przetwórstwo przemysłowe (101,1 mld zł), na które łącznie przypadało 52,4% kapitału własnego grup ogółem. Kapitał własny stanowił przeciętnie połowę ogólnej wartości pasywów (od 44,9% dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego do 51,0% dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego).

Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania wyniosły ogółem 382,1 mld zł, przy czym 46,7% (tj. 178,3 mld zł) przypadało na grupy krajowe. Najwyższa relacja zobowiązań do wartości pasywów ogółem charakteryzowała grupy okrojone pod kontrolą kapitału zagranicznego (53,4%).

W 2009 r. grupy przedsiębiorstw uzyskały łącznie 693,1 mld zł przychodów z działalności operacyjnej, z tego grupy krajowe 46,1% (319,6 mld zł), grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego 36,7% (254,6 mld zł), a będące pod kontrolą kapitału zagranicznego 17,2% (118,9 mld zł). Najwyższe przychody z działalności operacyjnej uzyskały grupy przedsiębiorstw, których podstawowym rodzajem działalności było przetwórstwo przemysłowe (228,7 mld zł) oraz handel i naprawa pojazdów samochodowych (123,5 mld zł), co stanowiło łącznie 50,8% przychodów z działalności operacyjnej ogółem uzyskanych przez wszystkie grupy.

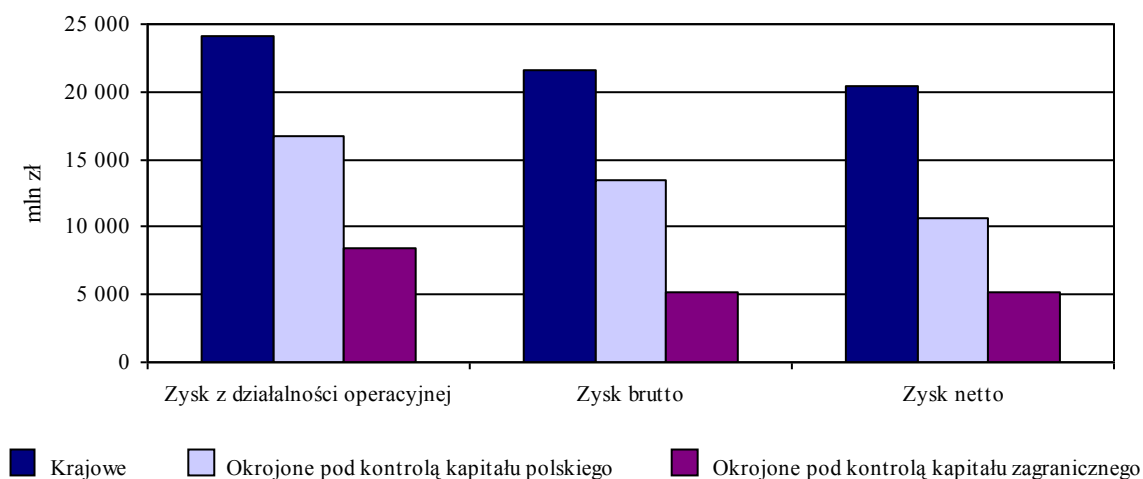
Wykres 10. Wybrane dane ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup przedsiębiorstw

Wszystkie typy grup przedsiębiorstw osiągnęły łącznie 49,2 mld zł zysku z działalności operacyjnej, z czego 49,0% wygenerowały grupy krajowe. Badana zbiorowość grup wypracowała 40,2 mld zł zysku brutto, przy czym grupy krajowe – 21,5 mld zł. Po uwzględnieniu obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego, zysk netto ukształtował się na poziomie 36,2 mld zł, w tym 20,3 mld zł wypracowały grupy krajowe. Większość poszczególnych typów grup przedsiębiorstw zakończyła rok 2009 dodatnim wynikiem finansowym. Zysk brutto osiągnęło 78,3% grup krajowych, 74,6% grup okrojonych kontrolowanych przez podmioty polskie i 75,9% grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego. Odsetek grup, które zanotowały zysk netto dla poszczególnych typów grup wyniósł odpowiednio: 78,4%, 73,2% i 73,0%.

Rozpatrując całą populację grup przedsiębiorstw ze względu na rodzaj podstawowej działalności, odnotować należy, że najwyższy zysk brutto i netto (wynoszące odpowiednio 15,1 mld zł i 12,3 mld zł) wygenerowały grupy przedsiębiorstw działające w obszarze wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Największą stratę brutto i netto – o wartości po 0,3 mld zł – poniosły grupy związane z obsługą rynku nieruchomości.

Wykres 11. Zyski grup przedsiębiorstw

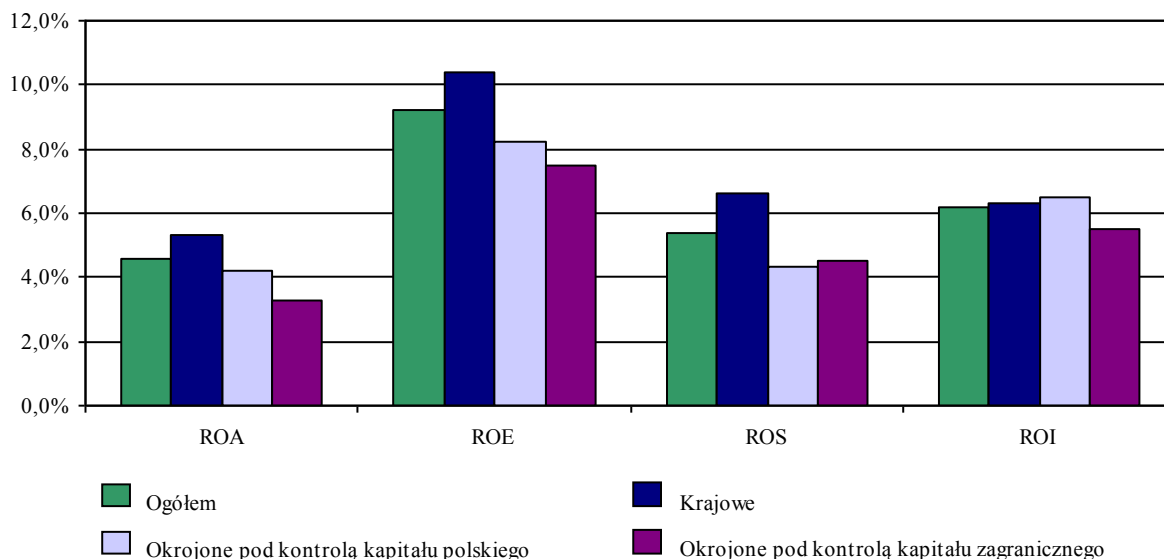

W analizie efektywności działalności gospodarczej grup przedsiębiorstw istotne znaczenie ma nie tylko badanie bezwzględnego poziomu notowanych wyników finansowych, ale również ich relacja do posiadanego kapitału, a także osiągniętych przychodów ze sprzedaży.

W niniejszej publikacji w ocenie efektywności funkcjonowania badanych grup wykorzystano wskaźniki rentowności aktywów (ROA) i rentowności kapitału własnego (ROE), wskaźnik rentowności sprzedaży (ROS) oraz wskaźnik rentowności inwestycji (ROI). Wszystkie typy grup charakteryzowały w 2009 r. dodatnie przeciętne wskaźniki rentowności. Najwyższą rentowność aktywów, kapitału własnego i sprzedaży w analizowanym okresie wykazały grupy krajowe – omawiane wskaźniki ROA, ROE i ROS ukształtowały się dla nich na poziomie wyższym niż przeciętne dla ogółu grup i wyniosły odpowiednio: 5,3%, 10,4% i 6,6% (wobec przeciętnych dla ogółu: 4,6%, 9,2% i 5,4%). Najniższą rentownością aktywów i kapitału własnego charakteryzowały się grupy okrojone pod kontrolą kapitału zagranicznego (odpowiednio: 3,3% i 7,5%). Niższa od przeciętnej była też w ich przypadku rentowność sprzedaży (4,5%), która kształtowała się na poziomie zbliżonym do uzyskanej przez grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego (4,3%).

Wskaźnik rentowności inwestycji (ROI) dla grup krajowych i okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego ukształtował się na zbliżonym poziomie (odpowiednio: 6,3% i 6,5%). Dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego ROI wyniósł 5,5% wobec przeciętnej dla całej populacji grup 6,2%.

Wykres 12. Wskaźniki rentowności grup przedsiębiorstw

O zdolności wykorzystania posiadanych aktywów do generowania przychodów informuje również wskaźnik produktywności aktywów ogółem. W 2009 r. najwyższą wartość tego wskaźnika (97,2% wobec przeciętnego 84,9%) zanotowano dla grup okrojonych pod

kontrolą kapitału zagranicznego, na co wpływ miał relatywnie niski udział rzeczowych aktywów trwałych w strukturze aktywów ogółem.

Różnica między rentownością kapitału własnego a rentownością aktywów wyraża tzw. stopień dźwigni finansowej, która pokazuje wpływ zadłużenia na wartość przedsiębiorstwa oraz na ryzyko finansowe jego funkcjonowania. Dodatnia różnica świadczy o korzyściach wynikających z finansowania działalności za pomocą kapitału obcego, a ujemna wartość – o obniżeniu efektywności wskutek takiego finansowania. Przeciętnie dla ogółu grup przedsiębiorstw stopień dźwigni finansowej wyniósł 4,6%, przy czym najkorzystniej ukształtował się dla grup krajowych – na poziomie 5,1%.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia dla wszystkich typów grup przedsiębiorstw kształtował się na poziomie od 46,5% dla grup krajowych do 53,4% dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego. Taki poziom wskaźników ogólnego zadłużenia oznacza małe ryzyko finansowe, jednak świadczy o obniżonej zyskowności kapitału własnego przez niewykorzystywanie dźwigni finansowej (przyjmuje się, że optymalny poziom wskaźnika powinien kształtować się w granicach 57%–67%). Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego dla ogółu grup przedsiębiorstw wyniósł 96,8% i kształtował się w granicach od 91,3% dla grup krajowych do 118,9% dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego.

PODSUMOWANIE

Badanie grup przedsiębiorstw prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny pozwala na wyodrębnienie i analizę tego typu podmiotów działających w Polsce. Ich uwzględnienie w badaniach prowadzonych przez statystykę poszerza perspektywę, z jakiej obserwowane są działania jednostek funkcjonujących w gospodarce, włączając wzajemne powiązania do zestawu czynników wpływających na zachowania tych podmiotów, co pozwala lepiej interpretować ich działania i osiągane wyniki.

Na podstawie badania przeprowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny wyodrębniono 1996 grup przedsiębiorstw działających w Polsce w 2009 r., z tego 1114 grup krajowych i 882 grupy okrojone. Pod kontrolą kapitału zagranicznego było 541 grup okrojonych, dla których jednostkami dominującymi najwyższego szczebla w 87,4% były podmioty mające siedziby w krajach członkowskich UE, w tym głównie w Niemczech i Niderlandach. Najwięcej podmiotów bezpośrednio zależnych od polskich jednostek dominujących zlokalizowanych było na Ukrainie, w Rosji i Republice Czeskiej.

Podstawowym rodzajem działalności większości badanych grup przedsiębiorstw było przetwórstwo przemysłowe (31,6%) oraz handel i naprawa pojazdów samochodowych (20,5%). Te obszary działalności gospodarczej skupiały także największą liczbę pracujących (43,9% z 2011,1 tys. pracujących ogółem w grupach przedsiębiorstw w końcu 2009 r.). Połowę (50,7%) ogółu grup przedsiębiorstw stanowiły grupy o liczbie pracujących do 249 osób.

Wśród całej populacji wyodrębnionych grup przedsiębiorstw 917 konsolidowało swoje wyniki finansowe. Wartość aktywów wykazana w skonsolidowanych bilansach grup przedsiębiorstw na koniec 2009 r. wyniosła ogółem 793,0 mld zł, z czego 50,8% było w posiadaniu krajowych grup przedsiębiorstw. Łączna wartość kapitałów własnych była równa 394,8 mld zł, a zobowiązania i rezerwy na zobowiązania ukształtowały się na poziomie 382,1 mld zł. Grupy przedsiębiorstw uzyskały łącznie 693,1 mld zł przychodów z działalności operacyjnej. Wygenerowały one 49,2 mld zł zysku operacyjnego, przy czym na grupy krajowe przypadało 49,0%. Większość grup przedsiębiorstw osiągnęła zysk brutto, tj. 78,3% grup krajowych, 74,6% grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego i 75,9% pod kontrolą kapitału zagranicznego. Wszystkie typy grup charakteryzowały dodatnie wskaźniki rentowności. Najwyższą rentowność aktywów, kapitału własnego i sprzedaży wykazały grupy krajowe – wskaźniki ROA, ROE i ROS dla tych podmiotów wyniosły odpowiednio: 5,3%, 10,4% i 6,6% (wobec średnich: 4,6%, 9,2% i 5,4%).

SUMMARY

The survey of enterprise groups conducted by the Central Statistical Office facilitates the differentiation and analysis of this type of enterprises existing in Poland. Taking them into account in statistical surveys broadens the perspective from which the activities of entities operating in the national economy are observed, and includes the relationships between them in the set of factors influencing the behaviour of entities, which enables us to better interpret their activities and the results they achieve.

According to the survey conducted by the Central Statistical Office, there were 1996 enterprise groups operating in Poland in 2009, 1114 of which were all-resident and 882 truncated. There were 541 foreign controlled truncated enterprise groups, for which the global group heads were in 87.4% entities headquartered in the EU Member States, mainly in Germany and the Netherlands. The majority of foreign subsidiaries directly dependent on domestic dominant entities was situated in the Ukraine, Russia, and the Czech Republic.

The basic kinds of activity of the majority of enterprise groups under the survey were manufacturing (31.6%) and trade; repair of motor vehicles (20.5%). These areas of economic activity also gathered together the largest number of employees (43.9% out of 2011.1 thousand employees of enterprise groups at the end of 2009). Half (50.7%) of the total number of enterprise groups were groups employing up to 249 persons.

Out of the total number of the enterprise groups differentiated, 917 prepared consolidated financial statements. The value of assets shown in consolidated financial statements of enterprise groups at the end of 2009 amounted to a total of PLN 793.0 billion, 50.8% of which belonged to all-resident enterprise groups. The total value of share equities amounted to PLN 394.8 billion, while liabilities and provisions for liabilities were equal to PLN 382.1 billion. Enterprise groups achieved PLN 693.1 billion of operating revenues in total. They generated PLN 49.2 billion operating profit, and all-resident groups obtained 49.0% of this amount. The majority of enterprise groups achieved gross profit, i.e. 78.3% of all-resident groups, 74.6% of domestically controlled truncated groups, and 75.9% of foreign controlled truncated. All types of groups achieved positive profitability rates. The highest return on assets, equity, and sales was shown by all-resident groups – the ROA, ROE, and ROS indicators for these entities were respectively 5.3%, 10.4%, and 6.6% (against the average indicators of 4.6%, 9.2%, and 5.4%).

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I SKRÓTÓW UŻYWANYCH W PUBLIKACJI SYMBOLS AND ABBREVIATIONS USED IN THE PUBLICATION

Znaki umowne

Symbols

Kreska	(–)	– zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero	(0,0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Znak	x	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak	#	– dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.</i>
„W tym” „Of which”		– nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>

Skróty

Abbreviations

mln	= milion <i>million</i>
mld <i>bn</i>	= miliard <i>billion</i>
PKD	= Polska Klasyfikacja Działalności <i>Polish Classification of Activities</i>
NACE	= <i>Nomenclature des Activites de Communauté Européenne</i>

SKRÓTY I PEŁNE NAZWY WEDŁUG PKD 2007 STOSOWANE W PUBLIKACJI ABBREVIATIONS AND FULL NAMES ACCORDING PKD 2007 USED IN THE PUBLICATION

Skróty

Abbreviations

Pełna nazwa

Full name

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę x	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych <i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja x	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją <i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
Handel; naprawa pojazdów samochodowych <i>Trade; repair of motor vehicles</i>	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia <i>Accommodation and catering</i>	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi <i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości x	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości <i>Real estate activities</i>
Administrowanie i działalność wspierająca x	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca <i>Administrative and support service activities</i>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.
When publishing CSO data please indicate the source.